

як нематеріальна форма наслідку відносин, які виникають між державою, місцевим самоврядуванням, суб'єктами господарювання приватної форми власності, громадськими організаціями в частині їх використання.

Викладений підхід до розгляду публічних фінансів сприятиме підвищенню ефективності державного управління публічними фінансами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вдовенко С. М., Шульга Ю. В. Проблеми та перспективи формування сучасної системи публічних фінансів в Україні / С. М. Вдовенко, Ю. В. Шульга // Науковий вісник ЧДІЕУ. Серія «Фінанси. Банківська справа». – 2012. – № 2 (14). – С. 166-170.
2. Карлін М. І. Місцеві платежі в системі публічних фінансів України / М. І. Карлін // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка». – 2015. – Вип. 28. – 163 с.
3. Кравченко В. І. Фінанси України: сучасні виклики і проблеми розвитку / В. І. Кравченко // Економіка та держава. – 2013. – № 5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.economy.in.ua.
4. Корецька С. О. Аналіз категоріального апарату публічних фінансів / С. О. Корецька // Інвестиції, практика та досвід. – 2011. – № 19. – С. 25–27.
5. Лукашев О. А. Проблеми публічно-правової природи фінансів / О. А. Лукашев // Юридична наука і практика. – 2011. – № 1. – С. 84–88.
6. Молдаван О. О. Державні фінанси України: досвід та перспективи реформ: [монографія] / О. О. Молдаван. – К.: НІСД, 2011. – 380 с.
7. Нечай А. А. Проблеми правового регулювання публічних фінансів та публічних видатків: [монографія] / А. А. Нечай. – Чернівці: Рута, 2004. – 264 с.
8. Про відкритість використання публічних коштів: Закон України від 11.02.2015 р. № 183–VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/183-19>.
9. Фокша Л. В. Публічні фонди: поняття, ознаки та правова природа / Л. В. Фокша // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2014. – № 10-1. – С. 162–164.
10. Lauden Cheyo Intoduction to public finance and taxation theory [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.linkedin.com/pulse/intoduction-public-inance-taxation>.
11. Statistics Bureau JAPAN STATISTICAL YEARBOOK 2016 CHAPTER 5 PUBLIC FINANCE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stat.go.jp/english/data/nenkan>.

УДК 336.717

Троц І.В.

*к.е.н., завідувач кафедри фінансів, обліку та аудиту,
Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут*

ТЕНДЕНЦІЇ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ FINTECH В УКРАЇНІ

Анотація. В роботі досліджено розвиток, **Abstract.** The paper investigates the проблеми становлення та перспективи development, problems of the formation and впровадження FinTech-технологій в prospects of the introduction of FinTech діяльність суб'єктів господарювання technologies into the activities of business

України як сучасного, інноваційного інструментарію, що виступає альтернативою стандартним фінансовим рішенням. *entities of Ukraine as a modern, innovative tool that serves as an alternative to standard financial solutions.*

Ключові слова: *FinTech технології, FinTech стартап, FinTech Екосистема, маркетплейс, API.* **Keywords:** *FinTech Technology, FinTech Startup, FinTech Ecosystem, Marketplace, API.*

Вступ. З появою нових технологій орієнтація банків на внутрішні процеси внаслідок кризи 2008 року та бажання користувачів експериментувати з цифровими послугами стали причинами виникнення та зростання нових FinTech-компаній.

Тенденції зростання електронної комерції зумовлені постійним запровадженням інновацій для задоволення попиту клієнтів в технологіях, підвищення зручності користування, зростання ефективності та скорочення транзакційних витрат. Ці тенденції зумовили появу інноваційних та гнучких учасників на глобальному фінансовому ринку – FinTech-фірм та цифрових екосистем. Вони створюють посилену конкуренцію для вже наявних банків. Однак в умовах недостатнього доступу до клієнтської бази, досвіду у фінансовій галузі, недостатньої довіри клієнтів і надійної глобальної інфраструктури ці структури здійснюють свою діяльність відокремлено. Отже, FinTech-фірми створюють, з одного боку, додаткові загрози банківській конкурентоспроможності на ринку фінансових послуг, а з іншого боку, можливості встановлення партнерських зв'язків між даними структурами і банками [4, с.583].

Аналіз досліджень та постановка завдання. Аналіз показав, що дана проблематика є на сьогодні вкрай актуальною та досліджувалася у працях багатьох сучасних науковців, серед яких: Л. В. Жердецька, Д. І. Городинський, О. В. Тарасенко, М. В. Тарасюк та О. О. Кощеєв. Враховуючи існуючий науковий доробок слід відзначити, що FinTech стрімко розвивається, популяризується та впроваджується в український ринок господарювання і поступово нарощує свої обсяги через зростання кількості нових FinTech-компаній та появу різноманітних FinTech-стартапів, які покликані

автоматизувати рутинні фінансові процеси і максимально спростити та розширити доступ потенційних споживачів та користувачів до фінансових послуг. Актуальним досі залишається дослідження проблеми становлення та подальших перспектив, переваг та недоліків впровадження FinTech технологій в Україні за сучасних умов господарювання.

Метою роботи є дослідження розвитку, проблем становлення та перспектив впровадження FinTech-технологій на українському ринку як альтернативного інноваційного інструментарію стандартним фінансовим рішенням.

Результати дослідження. Термін «фінтех» (FinTech – скорочене від financial technology, тобто «фінансова технологія») у широкому сенсі означає галузь економіки, яка об'єднує компанії, що використовують новітні розробки для надання фінансових послуг. У вузькому значенні під фінтехами розуміють компанії-стартапи у галузі фінансових послуг, які широко застосовують у своїй роботі новітні інформаційні технології [7, с.273].

FinTech – це технологічно підтримувані фінансові інновації, які можуть призвести до появи нових бізнес-моделей, програм, процесів або продуктів, що роблять істотний вплив на фінансові ринки та установи, які надають фінансові послуги [1].

Згідно з базою даних міжнародної компанії з розвитку та впровадження FinTech LTP MEDICI, сьогодні у світі зареєстровано понад 10 тисяч FinTech-компаній, що працюють у різноманітних напрямках діяльності, зокрема: платежі, кредитування, інвестування, краудфандінг, безпека та клієнтська ідентифікація, аналіз Великих Даних (Big Data), страхування (Insuretech), штучний інтелект та рішення на протоколі блокчейн.

В Україні нараховуються десятки стартапів, які працюють на стику фінансів і технологій. Фінансова криза 2008-2009 років сприяла появі в Україні перших FinTech-стартапів, які здебільшого зосереджувалися на платежах і переказах. Станом на кінець минулого року в нашій країні нараховувалось вже близько 60 гравців ринку в галузі FinTech. Сьогодні в Україні є понад 80

компаній, які формують FinTech Екосистему України та розробляють інноваційні рішення для фінансової сфери. Шість з десяти (58%) таких проектів були засновані протягом останніх трьох років. Водночас 84% українських FinTech-стартапів уже почали заробляти на продажу своїх продуктів і послуг [2].

Ключовими напрямками спеціалізації українських FinTech-компаній на сьогодні є: платежі та грошові перекази (31,6% від усіх компаній – EasyPay, IBOX, FONDY, MAXI); інвестиції в технології та інфраструктуру (19,3% – You Control, Sky Service, Smart Data); кредитування (14% – Money Veo, Credit Plus, My Credit); маркетинг (7% – Chech Dom, Treeum); іншуртех (5,3% – Cvlk.in, EWA, INSART, Alfa Protection); діджитал банки (5,3% – Приват24, ПУМБ, ОТПBANK, Monobank); управління фінансами (5,3% – finance&controlling, HomeMoney, Finkee); мобільні гаманці (5,3% – PAYFORCE, Wallet Factory); блокчейн (3,4% – ATTICLAB, Distributed Lab, Blockchain Lab); криптовалюти (1,75% - KUNA) [2].

Абсолютна більшість (65%) FinTech-компаній у нашій країні заснували ІТ-фахівці, проте в 70% випадків такими проектами керують колишні банкіри з досвідом роботи у великих комерційних банках [2].

Фактично, найбільшим FinTech-прикладом в Україні був Приватбанк (до націоналізації), технологічні послуги якого випереджали не лише локальний український ринок, але й європейський.

У 2017 році FinTech-галузь України не дивлячись на ранню стадію свого розвитку показала значний ріст. Зокрема, 1 листопада 2017 року в Києві на конференції Fintech Ukraine 2017 було представлено 14 українських FinTech-стартап проектів, які реалізують різноманітні фінансові послуги та технологічні рішення. Найбільш яскравими представниками стали: Uplata – робить складні банківські продукти простими, доступними і зрозумілими масовому споживачеві; МТАХ – сервіс мобільної он-лайн бухгалтерії, який бере ведення бухгалтерії компанії повністю на себе залишаючи за клієнтом функцію контролю; FinScore – проводить експрес-аналіз фінансової стійкості

контрагента (представлена в YouControl); Ustarter – майданчик для здійснення прямих інвестицій в проекти реального сектору економіки такі як виробничі підприємства, діючий бізнес, стартапи та нерухомість [3].

У 2018 році молода FinTech-індустрія має всі шанси зберегти динаміку. Для того, щоби FinTech успішно розвивався в Україні, потрібно \$40-75 млн. інвестицій. Такі висновки зробили аналітики USAID і UNIT.City в оприлюдненому дослідженні FinTech в Україні: тенденції, огляд ринку та каталог [2]. Основою для таких обнадійливих результатів послужила наявна потужна інфраструктура, а саме покриття мобільним зв'язком та доступ до високошвидкісного для всіх інтернету. Технологічна готовність ринку є дуже важливим фактором розвитку FinTech. Зокрема, високе проникнення мобільного зв'язку та смартфонів у поєднанні з добре освіченим та технологічно грамотним населенням. Найбільший потенціал до зростання матимуть рішення, які будуть направлені на доступність фінансових послуг для всіх категорій споживачів і масовий ринок.

Основними рушійними силами FinTech в Україні стали: наявність мобільного інтернету та смартфонів, втрата довіри населення до банків та незадоволеність банківськими послугами.

На заваді для успішного розвитку FinTech-галузі стоять недосконале законодавство і нерегульованість ринку. Оскільки ключове значення у розвитку та успішному функціонуванні FinTech мають відігравати правове поле, яке передбачає прості та прозорі правила для створення бізнесу, належні правила оподаткування, вимоги до ліцензування та захист прав інвесторів та бізнесу. Традиційні гравці – банківський сектор – занадто повільно впроваджують інновації і не поспішають відкривати API (програмне забезпечення, на основі якого можна створювати нові продукти).

Ключовою проблемою для FinTech-компаній в Україні є фінансування: 45% опитаних стартапів вкладають у свій розвиток власні гроші, а ще 49% компаній знайшли або шукають інвесторів. У світі в 2017 році був встановлений новий рекорд із залучення інвестицій у FinTech – \$16,6 млрд.

Найбільший ріст показав європейський ринок, який виріс на 120%, тоді як в Азії спостерігалось падіння вперше за чотири роки [2].

Найбільш актуальними трендами FinTech на сьогодні є:

- послуги через мобільний телефон (створення зручних мобільних додатків для здійснення платежів та можливість користування цілим спектром мобільних фінансових послуг);

- фінансові послуги та соціальні мережі (FinTech-компанії аналізують профілі людей у соцмережах, здійснюють скоринг та пропонують персоналізовані послуги своїм потенційним клієнтам);

- альтернативні види платежів (платіжні термінали, безконтактні та мобільні платежі, QR-платежі, електронні та цифрові гаманці, криптовалюти);

- маркетплейси – посередницькі цифрові платформи, які поєднують кредиторів із позичальниками (платформи прямого кредитування в форматі P2P та он-лайн балансове кредитування);

- нові бізнес-моделі (пропонують користувачу всі послуги безкоштовно або за невелику плату);

- штучний інтелект (роботи, чат-боти та роботизовані персональні консультанти);

- цифрова ідентифікація та біометрія (ідентифікація за голосом, відбитком пальця або розпізнаванням обличчя);

- відкриті API (спрощують для розробників створення нових додатків).

FinTech являє собою значну цінність для поширення фінансових послуг та продуктів у нові сфери та серед різних сегментів населення. Зважаючи на великий відсоток людей, які знаходяться поза банківською системою або одержують недостатній обсяг послуг, а також труднощами для банків з обслуговуванням мікро- та малих підприємств і людей, що мешкають у віддалених районах, на ринку є незаповнена фінансова ніша. Це створює для FinTech-сектору значні інвестиційні можливості [2].

Маркетплейси, які фінансують малий та середній бізнес, а також пропонують мікрокредитування, стають на сьогодні прямими конкурентами

банків. Активне впровадження і стрімкий розвиток FinTech-технологій передбачає вивільнення в найближчому майбутньому великої кількості банківських працівників через автоматизацію рутинних фінансових та бізнес-процесів, надання стандартних он-лайн консультацій чат-ботами і персоніфікованими роботизованими консультантами та спрощує доступ до користування фінансовими послугами без відвідування банків і черг через мобільний інтернет та смартфони («доступ на кінчиках пальців»).

Нові цифрові фінансові технології зможуть замінити банківські відділення та спосіб, яким банки спілкуються з клієнтами [8, с.98].

FinTech-стартапи, наприклад, для представників малого бізнесу і індивідуальних підприємців стали пропонувати порівняно дешеві послуги: грошові перекази за кордон через мобільні платежі; послуги мобільного еквайрингу, що позбавило їх від необхідності використовувати традиційні банківські POS-термінали для прийому пластикових карток. Щоб оплатити товар або послугу, наприклад, достатньо мати мобільний телефон з встановленим спеціальним платіжним додатком мобільного оператора в режимі реального часу [8, с.101].

Якщо FinTech-платформи з часом стануть лідерами по роботі і з фізичними особами, і з корпоративними клієнтами, існуюча світова банківська система стиснеться до вузького набору послуг [8, с.102].

Розвиток FinTech в Україні активно підтримується низкою різноманітних ініціатив та заходів Національного банку України. Зокрема, Національним банком України затверджено Комплексну програму розвитку фінансового сектору України до 2020 року (Постанова № 391 від 18.06.2017) [5].

Громадське об'єднання 1991 Open Data Incubator та компанія Mastercard відкрили першу в Україні інкубаційну програму Fintech Master для фінансово-технологічних стартапів з розробки фінансових та соціально-економічних інноваційних сервісів на базі відкритих даних фінансових установ, зокрема й

доступних відкритих даних Національного Банку України та технологічних рішень Mastercard.

Програма Fintech Master пропонує: три місяці інкубаційної програми з урахуванням індивідуальних потреб стартапу; інфраструктуру повноцінного традиційного офісу; гарантовану безкоштовну участь у програмі для стартапів; експертне наставництво від Mastercard, НБУ та професіоналів фінансового ринку; отримання технічної підтримки з апробації відкритих даних; доступ до спільноти інвесторів та потенційних клієнтів [6].

Розвиток та впровадження FinTech-технологій передбачає ряд переваг для всіх учасників господарювання (рис.1).

Рис.1. Переваги розвитку та впровадження FinTech-технологій

Джерело:сформовано на основі [5].

Однак варто відзначити, що крім наявних переваг впровадження FinTech-технологій слід враховувати і можливі негативні наслідки. Зокрема, користування он-лайн послугами фінансових технологій не виключає

можливості недобросовісного їх використання, а саме, різного рівня хакерських та вірусних атак, що потребує забезпечення належного рівня інформаційної та кібербезпеки, захисту персоніфікованих даних та ключів доступу.

Висновки. Загалом FinTech-сектор в Україні ще знаходиться у початковому стані і його подальший розвиток можливий за рахунок покращення законодавчого нормативно-правового регулювання, вдосконалення продуктів, збільшення інвестицій та встановлення стратегічного партнерства з традиційними гравцями фінансового сектору.

Важливо відзначити, що стрімкий розвиток FinTech-компаній, їх гнучкість та максимальна клієнтоорієнтованість і доступність до послуг через мобільний інтернет створюють досить серйозну конкуренцію для банків. У зв'язку з цим, світова банківська система з часом може поступово втратити більшу частину доходів від грошових переказів, оскільки в системах мобільних платежів, комісія набагато менша, ніж в традиційних клірингових системах. Також банки можуть втратити значну частину доходів від використання пластикових карток. З цих причин існує високий ризик втратити значну частину своїх клієнтів. Саме тому, банки максимально повинні бути зацікавлені у впровадженні інноваційних технологій у свою діяльність та тісній співпраці з FinTech-компаніями на взаємовигідних для обох сторін умовах.

Також не менш важливим є те, що за сучасних динамічних умов господарювання важливо стимулювати розвиток FinTech таким чином, щоб він не тільки сприяв наближенню України до безготівкової економіки, але також і підтримував фінансову обізнаність, доступ до фінансових послуг для малого та середнього бізнесу. Оскільки інтеграція FinTech у діяльність суб'єктів господарювання значно розширить можливості як ринку фінансових послуг загалом, так і сприятиме розвитку його співпраці з підприємництвом як одним з ключових клієнтів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Sound Practices: Implications of FinTech developments for banks and bank supervisors [Електронний ресурс] // Basel Committee on Banking Supervision. – 31.10.2017 – Режим доступу: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d415.pdf>
2. FinTech в Україні: тенденції, огляд ринку та каталог. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://FinTech.unit.city/guide2018>
3. 14 українських фінтех стартап проектів на Fintech Ukraine 2017 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://company.ligazakon.ua/archives/6427>
4. Жердецька Л.В. Розвиток фінансових технологій: загрози та можливості для банків / Л.В. Жердецька, Д.І. Городинський // Економіка і суспільство. – 2017 – №10. – С.583-588.
5. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року затверджена Постановою Правління Національного банку України від 18.06.2015 року № 391 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=18563297>
6. Сайт інкубаційної програми Fintech Master [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://1991.vc/fintech-master/>
7. Тарасенко О.В. Перспективи розвитку фінтех галузі в Україні. / О.В. Тарасенко // Соціально-економічні проблеми сучасності : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Маріуполь, 12 травня 2017 р. – Маріуполь, 2017. – С.273-276.
8. Тарасюк М.В. Інновації в глобальній цифровій фінансовій сфері: оцінка трансформацій / М.В. Тарасюк, О.О. Кощєєв //Актуальні проблеми міжнародних відносин : Збірник наукових праць. – Випуск 131. – 2017. – С.94-110.